HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

להוליך לגלגל מכיניסם. מין כלגלים בתים מתניסם: **מדסיפא למעט.** לו דסיפא דקרא[1] כשב לו עז ולמי למעט תחת שהרי כלגלים בתים מסס וממילא משמע[2] לרבות לן לימעריך ולי לרבות נדמה כל שכן דלגלגל לימעריך לכיון דמריבת כלגלים כל מקצין וכיון דלמי לן לא הוי כתיב שור מקציף ולא כתיב שור ממעטינן מכלגלים ולא מכלגלים לשאר בהמה:

והא גבי קדשים נמי נאמר שור או כשב שאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ונרבי מדסיפא למעט רישא נמי למעט אדרבה מדרישא לרבות סיפא נמי לרבות האי מאי אי אמרת בשלמא למעט הוא דאיצטריך תרי מיעוטי דאע"ג דאימעט כלאים איצטריך למעוטי נדמה אלא אי אמרת לרבות תרי ריבויי למה השתא כלאים אירבי ליה נדמה מבעיא[3] אלא הא דאמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים למאי הלכתא אי לקדשים בהדיא כתיב בהו[1] שור או כשב פרט לכלאים אי[4]למעשר תחת תחת יליף מקדשים[5] אי לבכור העברה העברה יליף ממעשר אי נמי נדמה אמרת לא דכתיב[2] אך בבור שור[3]עד שיהא הוא שור ובבורו שור כלאים מבעיא אלא כי איתמר דרבא לענין פטר חמור כדתנן[6] אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטה ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכוי ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים דתנן[7] ר"א מתיר בכלאים מפני שהוא שה למאי הלכתא אמר לך ר"א כי איתמר דרבא לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאי ר' יהושע משה כשבים ושה עזים נפקא ליה[8] עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה וטהורה מטמאה מי מיעברא אין דקיי"ל דאיעבר

וטהורה מטמאה מי מיעברא. מי לימעריך ולי לרבות נדמה כל שכן דלגלגל לימעריך לכיון דמריבת כלגלים כל מקצין וכיון דלמי לן לא הוי כתיב שור ממעטינן מכלגלים ולא מכלגלים לשאר בהמה:

שור או כשב או עז. מכאן ואילך: **או בשב.** למימרא דפסול לקרבן דכתיב גבי עז **שה** מן הכבשים בפרשת נסכים (במדבר טו) **או** עשה בכבשים וגו': **שה נהדיא כתיב גבי עז.** מדכתיב לעיל כשב פרט לכלאים דפסול: **אי למעשר נמה.** ואע"ג דלא כתיב גבי שה שה מלא נמן[1] קאמר רבא דפסול הא ממילא משמע[2] לענין מילי טובא דגמרי מתם מהמבטע[3] מתתא ממנו[4] הלכך להא מלתא יליף נמי ופסול: **העברה העברה.** והעברת כל פטר רחם לה' (שמות יג) וכל אשר יעבור (ויקרא כז): **לענין פדיון פטר חמור.** לכתיב שה[5] וקא משמעינן רבא דעד שיהא דקתני אין פודין בכלאים מהכא הוא: **ולא בשה שחוטה.** דלעיל שה קריינן בה: **בלאים.** מאי מיני בהמות: **הוי.** מבהמה וחיה: **לטמא שנולד מן הטהור.** פרה שילדה קוס וחיגו קוס או רחל שילדה חזיר וחיגו חזיר לחסור בחליבה לכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו שור שה כשבים (דברים יד) וכיון דכתיב שה פרט לכלאים כה"ג הוא: **דר' יהושע** בפרק קמא דבכורות (דף ז.): **וטהורה מטמאה מי מיעברא.** לימעטיך למעוטי והא קיימת לן בפ"ק דבכורות (דף ז.) לעולם אין מתעברת לן טמאה מן הטהורה ולא טהורה מן הטמאה לחיעבר ומעשר בהמעברה העברה דכבור והשתא כי אמר רחמי או למעט ממעט נדמה חפילו אותו שנולד מהן בטמא סימנים וכי אמרי מתא לרבויי נדמה חפילו אותו שנולד מהן בטמא כלל ולהכי דייק השתא כלאים מיתרבי נדמה חפילו אין דומה כלל מבעיא:

אי למעשר. פירוש הוה כלילו כתיב ביה שה מג"ם להעברה העברה מבכור דכתיב ביה שה (ויקרא כו) מה שור מה שה ובקוטרטם (דף ח.) פי' דמעשר כתיב ביה נמן ואין נרמה בתרת דבכורות ומוסר זמן ויתום לן יכנסו לדיר להמעשר ואי לן גמר מקדשים בשלמא טריפה לחסר יעבור פרט לטריפה חלא כלאים מנ"ל ומאי קושיא לימא ליה דמבנין אב דרבא נפקא ליה כלאים כיון דמעשר כתיב [נמן] כדפירש בקונטרס הכא ולפי מה שפירשתי לחשה דבכור סמיך ג"ם חלא מלי למימר התם דיליף מעשר מבכור למיעט ביה כלאים לחשה כן יוצא דופן נמי נמעט במעשר דיליף מבכור:

עד שיהא הוא שור ובבורו שור. לומר ר"י דבפרק קמא דבכורות (דף ה:) מוקי לה דוקא בשאין בולד דומה כלל לאב דומה בחקצת סימנין בבכורות חפילו יש בו חקצת סימן ואי הוה כתיב ביקדשים וכבור חלי לן חלא כתיב חלא בקדשים הוה ילפינן קדשים מבכור מיעוט וריבוי הוה ילפינן קדשים מבכור דכתיב בקדשים דילפינן מהדדי בג"ם וכן לי לן הוה כתיב בקדשים כלל חלא בבכור מיעוט וריבוי הוה ילפינן קדשים מבכור חבל השתא דכתיב בקדשים וכתיב נמי מיעוט וריבוי בבכור ליכא למילף קדשים מבכור לחשה כן ליחתוך קרא ממיעוט דקדשים:

לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא כר' יהושע. פי' בקונטרס דר' יהושע פליג חדר"ם ורבי גמל הבא מן הפרה שעיברתו מעור בחמין אחד של טהרה מעלה גרה ו מפרים פרסה ורגים חת זה לו חתכלו חת הגמל גמל מי חמה חוכל בחמין אחד חבל חבר חתה חוכל בחמין אחד ואיזה זה זה טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטהור יכול חפי' עיבורו מן הטמא כלומר כשם שחני מכשיר בו כך חני מכשיר בבנו מם נתעברה היתנו פרה מ"ל חם כשבים כו' ועיבורו מן הטמא לחו דוקא דלדידיה הוי טהור חלא דומה לטמא וכולה סוגיא דבכורות (דף ו: ושם) לא משמע כפירושו חלא משמע דומדה ר' יהושע לר"ם דגמל גמור הנולד מפרה ומעור שהוא חסור וחס יש בו בחמין אחד שדומה מקצת לפרה מותר ולא קאי כלל לחמינים דקרא[6] ממעלה גרה חו ממפריסי פרסה והכי ליתא התם (שם) רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה וחס יש בו מקצת סימנין חייבת ר"ם חומר עד שיהא רחשו ורובו דומה לחמו ועלה דהשתא מבעיא ליה לר"ם בגמרא בן פרה מי בעי שיהא רחשו ורובו דומה לחמו בחמירו בחכילה חו חפי' במקצת ובעי למפשט מדר' יהושע דסבר כר"ם מדקתי לה טמא וקחמר חבל חתה חוכל בחמין אחד כו' חלמא לן בעי רחשו ורובו להחמירו בחכילה ודחי ולחמא סבר לה כר"ם בחדא ופליג עליה בחדא ועוד משמע התם[7] דטעמא דר' יהושע משום דקסבר זה וזה גורם חסור ולפי זה חפי' טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא חסור והך דחמעטין דמוקי רבא לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא מיירי נמי שדומה מקצת לחמו דהשתא דרבי יהושע שהם היה דומה לגמרי לגמל חפילו עיבורו מן הטהור היה חסור להם ס"ל לר"ם דלחוקמה לחיעבר מקלוט ולר"ם וה"ם דס"ם למנקט טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא לחסור כיון דשה להוליך כלאים ונקט משום דריש חבל חתה חוכל בחמין אחד טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ולה"ם חפילו עיבורו מן הטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא וה"ם חפילו טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא לחסור משום זה וזה גורם והם חוכל בחמין אחד טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ולה"ם חפילו טהור שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא לחסור משום זה וזה גורם והם נקט משום דריש חבל חתה חוכל בחמין אחד טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא לחכי נקט בחמין נמי יכול שחתה נקט משום דריש חבל חתה חוכל בחמין אחד טמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא לחסור משום זה וזה גורם והם דקחמר הכא ולחא דר' יהושע כ"ם דהוי לחא כר"ם בר פלוגתיה דחכי ליה לגמרי וה"ג ר' חלעזר ולחא ר' חליעזר:

תורה אור השלם

1. שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיהוָה: ויקרא כב כז
2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְּכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְּכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר יח יז

רבינו חננאל

ופרקינן גבי קדשים תרי או כתיב ותרוייהו למעט, חד למעוטי כלאים וחד למעוטי נדמה שאין כשרין לקרבן. אלא אי אמרת תרוייהו לרבות, חד לרבות כלאים וחד לרבות הנדמה, השתא כלאים דאביו כבש ואמו עז או איפכא אמרת כשר לקרבן, מי שאביו כבש ואמו כבשה ונדמה לעז צריך למימר דכשר, אלא תרוייהו למעט. ואתינן לאוקמי הא דאמר רבא כל מקום שנ' שה להוציא את הכלאים לעניין פדיון פטר חמור, דכת' ופטר חמור תפדה בשה למעט הכלאים כדתנן אין פודין בכלאים. ור' אלעזר דמתיר בכלאים מוקים להא דרבא בכבש שנולד מן הכבשה שאחד מן שניהם או הכבש או הכבשה רגליו קולטות כשל חמור כלומר אינו מפריס פרסה וכאילו זה טהור וזה טמא הנולד מביניהן פסול הוא לקרבן. **כלאים**, פיר' עז שבא על כשבה היוצא מהן כלאים הוי. **נדמה**, פיר' אביו כבש ואמו כבשה ונדמה לעז, כגון אלו הבאין מבלאד אל סודאן. **ומתמהינן** וכי טהורה מטמאה מי מעברה אין דאיעברה מקלוט ור' שמע'. קלוט דר' שמע' מפורש בבכורות פרק ראשון, וכדרבא ולאפוקי מדר' יהושע דר' יהושע האי משה כשבים ושה עזים נפקא ליה ולא מיבעיא ליה הא דרבא.

קט א מי' פ"ו מהל' כלאים הלכה יד
סמג עשין ריב:
קי ב מי' שם פ"ג הל' ו
סמג עשין ריח ולאוין רמג טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף ה:
קיא ג מי' פי"ג מהל' כלאים הלכה ח
סמג עשין קמח טוש"ע י"ד סימן שכח סעיף ג:

ע) מולין עח: לעיל עז:, ב) [בכורות ה: וש"נ], ג) יומא מט: ע"ש בכורות יג., ד) בכורות שם, ה) [בכורות ז.], ו) [ויקרא כג], ז) [ויקרא כג], ח) [ויקרא כב], ט) [שמות יג], י) ס"ל כאלו כתיב שה והכא ניכא לאקשויי מתא מתא ליף שהרי לפי פשטן של מקרא הענין לן גמר מקדשים. העתק ממלוגי גרסות, מ) ועיין בספר פני יהושע,

---

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מדסיפא וכו' ולרבות לן מלעיל וכו' ומריבת הוה מתרבי: (ב) תום' ד"ה לטמא וכו' אמעלה גרה וכו' אמפריסי וכו' אתא התם ת"ר רחל שילדה וכו' לר"ם בגמל בן פרה מי בעי ר' שמעון שיהא רחשו ורובו וכו' ומקשה לחמו וכו' וקאמר אבל אחר אתא תוכל:

גליון הש"ס

גמ' אי לכבור העברה. עיין נזה דף מ ע"ל תוספות ד"ה גמר לידה:

מוסף רש"י

אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובבורו שור. מדאמרי למיכתב אך שור כשב ועז, להא עניגא בכבור קמשמעי לכתיב לעיל מיניה כל פטר רחם וגו' ונקט בכולהו בכור, ס"מ עד שיהא הבכור כאמו ולא דומה לאחר (בבורות ה:). **אין פודין.** פטר חמור (יומא מט:). **לא בעגל ולא בחיה.** לבי חלל (בבורות יב.) דשה כתיב (יומא מט:). **ולא בשחוטה.** דשה שחוטה שנחמכו רגליה מן חלרכובה ולמעלה (בבורות יב.). **ולא בטריפה.** הכא בחבל חבור ולא בחבל חבור (שם חשם). **ולא בלאים.** מיש הבא על הבהמ (שם) ופע"ג דמשני נדליו הוא שה (יומא מט:). **ולא בכוי.** דתים ולפיכך (שם) הפקר מיש הפקר נהמה (בבורות יב.). **מפני שהוא שה.** דכיון דאל בן פרה הוא שה (שם). **משה כשבים.** שה הבא מבני בבשים (שם ז.).